

Juraj Hladky
Hydronymia povodia Nitry
 Trnava, 2004.

Slovačka se hidronimija u prošlosti nije sustavno proučavala i analizirala. Godine 1932. tiskana je monografija Vaclava Šmilauera *Vodopis starého Slovenska* i smatra se prvim vrjednijim djelom slovačke hidronomastike. Nakon Šmilauerove monografije izlazi nekoliko radova s hidronimijskom tematikom poznatih slovačkih jezikoslovaca. Primjerice samostalna studija J. Martinka *Pôvod a vyznam mena rieky Hornád* (1941), radovi B. Varsika: *K vzniku dnešného slovenského názvu Nitra* (1966), *K vzniku a pôvodu názvu rieky Tople* (1968), *Ešte k Pôvodu rieky Slaná* (1986) i monografija *Slovanské (slovenské) názvy riek na Slovensku a ich prevzatie Maďarmi v 10. – 12. storočí (Príspevek k etnogenéze Slovákov; 1990)*, radovi V. Uhlara: *Dva vlastnicke názvy z hornej Nitry* (1970), *Pôvod názvu Mohelnica* (1970), *Z hydronymie Ponitria: názvy so suffixom -ňa, -ina a -ica* (1987), djelo *Z lexiky slovenskej hydronymie v slovanskom kontexte* (1980) autora R. Krajčoviča te monografija M. Majtána *Z lexiky slovenskej toponymie* (1991). Prvim se pokušajem cjelovitog istraživanja i sustavne obrade slovačke hidronimije smatra monografija *Hydronymia dorzecza Orawy* (1985) autora M. Majtana i K. Rymuta.

Devedesetih je godina dvadesetoga stoljeća u Njemačkoj pokrenut projekt jedinstvenoga i cjelovitoga hidronomastičkog istraživanja Europe pod nazivom *Hydronymia Europaea*. Prema metodološkim su pristupima spomenutoga projekta izrađene monografije sljevova *Slanej* (L. Sičaková, 1996), *Dunajca a Popradu* (K. Rymut – M. Majtán, 1998), *Ipl'a* (M. Majtán – P. Žigo, 1999), *Turca* (J. Krško, 2003) te monografija *Hydronymia povodia Nitry* (J. Hladky, 2004).

Glavna su poglavlja u knjizi:

Uvod (5); *Metodologické východiská v yskumu hydronymie* (6–9); *Historickogeografická charakteristika skúmaného povodia* (10–11); *Etnické pomery v skúmanom regióne a ich vplyv na hydronymiu* (12–16); *Lexikálno-sémantická a štruktúrnotypologická stránka hydronym v skúmanom regióne* (17–26); *Príčiny polyonymie hydronym* (27–31); *Štruktúra hesla a charakteristika základných prameňov* (32–35); *Názvy vodných tokov* (36–221); *Nazvy vodných plôch a prameňov* (222–252); *Záver* (253–256); *Hydrografické členenie povodia Nitry* (257–269); *Kartografické pramene* (270–272); *Pramene, literatura* (273–282); *Značky a skratky* (283); *Skratky obcí* (284–289); *Priloha*.

U *Uvodu* nakon definicije hidronimije¹ izloženi su početci hidronomastičkih istraživanja u Slovačkoj te osnovni podatci o rijeci Nitri.

U prvom poglavlju *Metodologické vychodiská v yskumu hydronymie* autor navodi važnija hidronomastička djela slovačkih jezikoslovaca i govori o projektu *Hydronymia Europaea*.

Drugo je poglavlje *Historickogeografická charakteristika skúmaného povodia* kratak povijesno-geografski pregled o pritocima rijeke Nitre. Naime, slijev je Nitre u prošlosti dozeao do četiri biskupije: Nitrianske (u kojoj se nalazi većina pritoka rijeke Nitre), Trenčianske, Tekovske i Komarnjanske. Danas slijev Nitre zauzima sedminu slovačkog teritorija i s povijesnog, etničkog, demografskog, kulturnog i prirodnog gledišta predstavlja jedno razmjerno raznoliko područje.

U trećem je poglavlju knjige opisano naseljavanje slovačkog teritorija. Prvotna su ljudska naselja oduvijek nastajala u blizini voda, ponajprije uz ušća rijeka. Poznato je da su područje najprije naselili Kelti i Dačani, a tek u šestom stoljeću Slaveni postaju vladajući etnički sloj. Nitranski je knez Pribina vladao samostalno do 833. godine, kada je Slovačka ušla u sastav Velikomoravske Države. Nakon 896. Slovaci su u nekoliko navrata potpadali pod Mađare, Tatare i Nijemce, koji su ostavili tragove u slovačkoj toponimiji.

Četvrto je poglavlje *Lexikálno-sémantická a štruktúrnotypologická stránka hydronym v skúmanom regióné*. U slijevu je Nitre identificirano 850 onimijskih objekata, tj. 650 vodenih tokova i 200 vodenih površina i izvora. Korpus je podijeljen prema Šmilauerovim leksičko-semantičkim kriterijima (1932) na:

1. nazive tvorene iz apelativa
2. nazive koji su nastali od osobnih imena, imena naselja i imena zemljišta
3. nazive nejasne ili nepoznate etimologije.

Na početku petog poglavlja Hladky definira polionimiju kao pojavu kod koje se na jedan označenik vežu najmanje dva označitelja te navodi devet razloga zbog kojih se ona javlja.

U šestom poglavlju autor na primjeru hidronima *Podhradsky potok* objašnjava strukturu natuknice i iznosi obilježja osnovnih izvora.

Slijedi leksikografski dio knjige podijeljen u dva dijela, tj. sedmo (veće) i osmo (manje) poglavlje. Prvi je dio posvećen nazivima vodenih tokova (uključujući rukavce), a drugi razrađuje nazive vodenih površina i izvora.

¹ Hidronimija je zbir naziva vodnih objekata koji zajedno s drugim skupinama vlastitih imena predstavljaju specifičan dio rječničkoga fonda svakoga jezika.

U poglavlju *Hydrografické členenie povodia Nitry* Hladky daje grafički prikaz sljevova rijeke Nitre. Sljevovi su podijeljeni od izvora do ušća i uvijek je označeno je li riječ o lijevom ili desnom pritoku. U prikaz su uvrštena i imena kanala.

Knjiga je Jurja Hladkog, *Hydronymia povodia Nitry*, zbog svoje metodologije i rješenja koja donosi golem prinos slovačkoj onomastici, osobito hidronimiji. Objedinjavanjem lingvističkih, zemljopisnih, povijesnih i etnografskih sadržaja poznavateljima obrađene tematike pruža i mnoge dosad nepoznate podatke te tako potvrđuje hidronomastiku kao izrazito interdisciplinarnu znanost.

Ines Virč